

Beste Hansvriendjes Gratis Premie van 100 Fr

Ieder exemplaar onzer Kinderboekjes is nu genummerd. Bewaar deze boekjes zorgvuldig en verzamel ze zoveel mogelijk. Met een weinig geluk kunt U inderdaad veel geld verdienen.

Elke maand worden door trekking VIJF nummers aangeduid dewelke elk een som van 100 fr. in geld bekomen. Het volledig boekje met het winnend nummer moet ons ingezonden worden, om de prijs van 100 fr. in ontvangst te kunnen nemen. Werp uw boekjes dus niet weg, maar bewaar ze minstens een maand. Het is mogelijk dat U juist het winnend nummer in uw bezit hebt.

De lijst der winnende nummers wordt bij het begin van elke maand op deze plaats medegedeeld.

Hier het nummer :

Nº 367064

TREKKING EINDE DER MAAND.

DUS GOED BEWAREN !

Verantwoordelijke Uitgever : Willem Hans, 68, Antwerpse Steenw., Kontich.

De gevreesde Huifkar.

DOOR
W. HANS

A. HANS
KINDERBIBLIOTHEEK

WEKELIJKSE
UITGAVE
N.V.
UITGEVERSMIJ
HANS
KONTICH

4 Fr.

17-10-52

Nr. 118

e.s.

De gevreesde Huifkar.

I.

— Bazin, koop mijn drie laatste bezems af, dan kan ik naar huis... het wordt slecht weer, zei een leurder, die op een Decemberdag van 1854, op een grote hoeve stond, tussen Sluis en Aardenburg, in Zeeuws-Vlaanderen.

De man was armoedig gekleed en niet beschut tegen de gure wind en sneeuw, die over de poldervlakte blies.

— Kom maar in de keet, zei de goedgehartige landbouwster, die medelijden met de zwoeger voelde. Gij moet zeker nog naar Maldegem?

De keet was een achterkeuken, waarin gekookt werd voor de hoevebewoners en voor het vee.

De Bazin begreep dat de leurder een bezembinder was van over de grens.

— Ja, antwoordde deze, ik ben nog bijna drie uur van huis. En er zit storm in de lucht.

— Eet eerst een boterham en drink een kom koffie. Dan staat ge kloek voor de reis.

— God zal het u lonen, bazin !

Karel Vrielink, de Maldegemse bezembinder, zette zich aan tafel en weldra smulde hij van het geurige tarwebrood.

't Gebeurde niet veel, dat hij zo vriendelijk op een hofstede ontvangen werd, al woonden zijn klanten meestal hier in de vruchtbare polders. Men kocht wel gaarne bezems, maar nodigde zo'n zwerver niet licht binnen.

— En kunt ge uw kost nogal verdienen met bezems binden ? vroeg de vrouw.

— Dat gaat... Maar nu doen de eigenaars van de bossen ons moeilijkheden aan voor het rijs. We hebben het recht dat vrij uit de bossen te halen, als we aan de ene voet een schoen en aan de andere een kloef dragen, beweerde Karel Vrielink.

Sara, de dochter van bazin Kusters, die ook in de keet was, begon te lachen en vroeg :

— Wat voor gekheid is dat nu ? Een schoen aan de ene voet en een kloef aan de andere.

— Ja, dat is van uit de oude tijd. 't Is al heel lang geleden, dat een graaf van Vlaanderen, die te Brugge woonde, in de bossen van Maldegem kwam jagen. Hij verdoolde ergens onder Kleit en het werd slecht weer

en het was al avond. De graaf zag een lichtje en ging er op af. Hij kwam aan het hutje van een bezembinder. Daar kreeg hij eten en mocht hij op het enige strooien bed slapen. Hij lag er warm en wel beschermd voor de koude wind en de regen. De arme mensen wisten niet dat hij de graaf was. 's Morgens trok de rijke heer een gouden ring van zijn vinger, om de bezembinder en zijn vrouw te belonen, maar ze wilden dien niet aanvaarden.

— Met goud kunnen we niets doen, zei de bezembinder. Moest ik uw ring in de stad gaan verkopen, dan zouden ze wel peinzen dat ik hem gestolen heb en me in 't kot steken. Wij hebben niets anders van doen dan rijs voor onze bezems, maar de boswachters van de graaf verbieden ons dikwijls er te snijden of eisen er veel geld voor.

De graaf vroeg dan nog het een en ander over dat rijs en vertrok. De bezembinder leidde hem tot aan de weg naar Brugge. Drie dagen daarna kwam er een bode uit het kasteel van de graaf naar Kleit en gaf aan de bezembinder een perkament, waarop stond, dat de graaf toeliet vrij rijs te snijden in de bossen, tot aan de derde knoop, aan alle Kleitenaren, dragende aan de ene voet een kloef en aan de andere een schoen. En dat is altijd zo gebleven .Maar nu willen ze ons dat verbieden.

— Wie ? vroeg bazin Kusters.

— De eigenaren van de bossen, die nu aan veel ver-

schillende families behoren. 't Oude perkament is verloren geraakt. En dan nog, wat kunnen wij, arme mensen, tegen machtige heren doen? We zullen het rijs moeten kopen en dat is dan weer zoveel van ons winstje af, want we kunnen de bezems moeilijk opslaan. En bazin, we hebben slechte tijden gehad. De oogsten mislukt, de aardappelziekte, de typhus (1). Ik zelf heb vier jaar geleden drie kindertjes door die ziekte verloren.

Ja, vrouw Kusters wist dat er grote nood was geweest in Vlaanderen. Benden bedelende mannen en vrouwen waren toen van over de grens gekomen, om op de Zeeuws-Vlaamse hoeven voedsel te vragen. En men had scherp de wacht moeten houden tegen dieven, die uit armoede gingen stelen.

Sara lachte niet meer. Ze voelde medelijden met de zwoeger, die om een paar frank te verdienen, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat de streek afliep, van Siuis tot Breskens, van Kadzand tot IJzendijke. En ze was blij, toen moeder de leurder wat meer betaalde dan hij vroeg, en hem nog een tarwebrood en een stuk spek meegaf. Op de grote hoeve had men overvloed.

Karel Vrieling bedankte en vertrok. Hij marcheerde eerst naar Aardenburg, welks hoge Sint Bavotoren ginds tegen de jagende, grauwe wolken afstak. Na drie

(1) Van 1840-1849 heerste er veel ellende in Vlaanderen.

kwartier stapte hij door de Kaaipoort, waarbij echter geen kaai en geen water meer lagen, want de vroegere haven naar het Zwin, de eens grote zeegolf en in de tijd van ons verhaal — het jaar 1854 — nog een slijkerige inham tot Sluis, was reeds lang gedempt.

Snel ging de bezembinder langs de huizen, waarvan sommige nog door hun deftig uitzicht aan de vervlogen bloeitijd herinnerden. Maar er woonden te Aardenburg toch veel rijke renteniers en vijf jaar geleden, door de nood gedreven, had Karel aan hun woningen gebeld, om een aalmoes te vragen.

Dat vond hij toen zeer vernederend, want hij was een vlijtig man, die het liefst werkte voor zijn brood. Doch honger is een scherp zwaard.

Van Aardenburg wandelde Vrieling naar Eede, het grensdorp. En weldra zag hij in de verte de zware, oude toren van Maldegem. Hij moest dan een smalle zijweg nemen, want hij woonde tussen het dorp en Kleit, dat ook tot Maldegem behoorde. Het begon nu weldra te schemeren en de wind nam in kracht toe.

Karel hoorde de drie klokken van Maldegem luiden en maakte het kruisteken.

— Och ja, zei hij. Barones Pecsteen is dood. Ze wordt nu zeker naar Maldegem overgebracht, om na drie dagen begraven te worden. Ze was een brave vrouwe. God hebbe haar ziele!

Barones Pecsteen bezat te Maldegem een kasteeltje maar had in de laatste jaren meestal te Brugge verble-

ven, in haar schoon, groot huis; daar was ze ook gestorven. Ze zou in de grafkelder bij de kerk van Maldegem begraven worden. En voor haar luiden thans de klokken.

Karel Vrielink moest nog bijna een uur gaan, eer hij de hut bereikte, waar hij woonde met zijn vrouw Melia en zijn veertienjarige dochter Tilde. De ouders hadden in de hongertijd drie kinderen verloren. Dat was nog altijd een groot verdriet voor hen.

— Goeden avond, zei Karel, toen hij binnentrad.

— Ik ben blij dat ge thuis zijt; het wordt slecht weer, antwoordde Melia. De bezems goed verkocht?

— Jawel en ik kreeg van een brave bazin nog een brood en een stuk spek mee. Ze gaf me ook twee frank meer voor mijn drie laatste bezems. Had ik altijd zulke dagen, we zouden al gauw nog een geit kunnen kopen!

— Tilde is gevraagd om in de kerk bij de barones te komen bidden. De rentmeester is hier geweest. Ze hebben de barones om vijf uur naar Maldegem gebracht. De kist staat in het koor van de kerk en zestien meisjes moeten er de hele nacht rond zitten waken.

— Ja, vader en om twaalf uur krijgen we koffie en koekeboterhammen, zei Tilde.

— Hoe laat moet ge er heen?

— Om zeven uur. O, vader, de kist stond in een schone zwarte wagen... Ik heb het gezien. En er liepen

mannen rond met zilveren koorden op hun frak. De grote baan was van aan het kasteel tot aan de kerk met stroo belegd. De paarden hadden zwarte kleden over de rug.

— De barones heeft al die ere verdiend, sprak Vrielink.

Moeder kookte pap en sneed het gekregen tarwebrood aan. Karel had na zijn lange wandeling weer honger en zo gebruikte het gezin nu het avondmaal.

Dan trok Tilde haar Zondags kleed aan. Moeder had haar kloefen afgeschuurd, want schoenen bezaten deze arme mensen niet.

Tilde vertrok. Ze ging alleen. Ze was gewoon aan de duisternis en de eenzaamheid. Maar wat verder haalde ze nog twee meisjes in, hier van de boskant, die ook genodigd waren om de wacht te houden bij het lijk der voorname vrouwe.

Gedrieën wandelden ze voort; ze kwamen op de grote baan, die van Maldegem naar Brugge leidt. Wat huiverend spoedden ze zich voorbij de ruïne van het oude Maldegems kasteel, waar de « donkere put » lag. Daarin had men heel lang ketelaars gevangen gezet en van honger laten sterven.

De wind joeg het stroo op, dat hier voor de lijkstoet gespreid was geworden. Tilde en haar vriendinnen spraken niet meer. Ze kwamen onder de indruk van al het geheimzinnige.

Tien minuten later stonden ze aan de kerk, waar

nog andere meisjes wachtten. Er waren arme en rijkere. De baljuw trad na een poosje buiten en wenkte allen hem te volgen. Stil traden ze de donkere kerk binnen. In het koor alleen was licht van de vele kaarsen, die om de kist stonden. Deze was met een zwart kleed overdekt, met in het midden een groot, zilveren kruis.

De baljuw wees naar de stoelen, waarop de meisjes moesten knielen. Zo begon naar zeer oud gebruik, de wake bij de dode edelvrouwe. Dieper in de kerk baden ook vrouwen en mannen uit het dorp of van de wijk : « den Akker » ; armen, die van de nu overleden barones dikwijls aalmoezen hadden gekregen en tegen de Winter mutsaards uit de bossen, als brandstof.

Maar tegen acht uur gingen ze heen en de baljuw sloot toen de kerk.

Tilde Vrielink bad nu met de andere meisjes mee en dan weer stil. Later moest ze soms tegen de slaap vechten. Het was immers een lange wake. De wind loeide om de oude kerk en soms rinkelden de ramen. Tussen twaalf en een uur, mochten de meisjes om de beurt met vieren tegelijk in de sacristie gaan. Daar schonk de vrouw van de koster koffie en diende ze koekboterhammen op. Na gegeten en gedronken te hebben, keerden de meisjes bij de lijkbaar terug.

Om vijf uur 's morgens was de wake afgelopen. Vermoeid gingen Tilde en haar vriendinnen naar huis. Voor de volgende nacht waren andere meisjes genodigd.

Vader en moeder zaten reeds bezems te binden. Tilde vertelde, hoe de nacht verlopen was en moest toen naar bed, haar kafzak, op zolder.

— — — — —

Drie dagen later werd de barones begraven. Bijna de ganse bevolking woonde de grootse plechtigheid bij. Er waren veel edellieden gekomen in prachtige koetsen. De barones was niet getrouwd geweest ; haar broer, baron Pecsteen, leidde de rouw. Naast hem ging zijn goede vriend, kanunnik Andries, pastoor van Middelburg, een dorp in de omgeving. De mensen kenden pastoor Andries wel, een braaf man, die in zijn jeugd veel te Maldegem had verbleven.

Karel Vrielink, zijn vrouw en dochtertje waren ook gekomen, maar als vele armen, knielden ze op het kerkhof neer, want in de kerk was geen plaats meer.

Een zware stilte hing over de menigte, toen eindelijk de kist in de grafkelder neergelaten werd. Daarna deelde de armmeester brood aan de behoeftigen uit. Melia kreeg er twee. Iedereen sprak over de goede barones, die zo liefdadig geweest was.

De volgende dag vernam men dat ze dertig duizend frank nagelaten had voor een instelling ten behoeve der armen.

— Wat zouden ze met dat geld doen ? vroeg Melia 's avonds aan Karel.

— Ik weet het niet ! Ze spreken van een weeshuis of een gesticht voor oude mensen. O, ware zij meester geweest over de bossen, we zouden niet zo benauwd moeten zijn voor ons rijs ! Ik peins dat we het zullen moeten betalen. En ik voel daar weinig goesting voor.

Dit was nu de grote zorg van de arme bezembinder.

II.

't Was einde December geworden. Tegen de avond bond Karel Vrieling in een hoek van de hut nog bezems.

— Mijn rijs is bijna op, zei hij tot Melia. En van nacht haal ik er ander.

— Vannacht ?

Ook Tilde, die op een bankje zat, keek haar vader verbaasd aan. Het waaide weer hevig en vader wilde dan in de nacht naar het bos !

— Wel ja, hernam Karel. Eergisteren is dat verbod gekomen, om vrij rijs te snijden. Het is onrechtvaardig en ik onderwerp er mij niet aan. We hebben altijd ons rijs kosteloos mogen halen. Maar liefst wil ik geen last hebben met de boswachters en daarom ga ik 's nachts.

— Als ze u pakken, zullen ze u in 't kot steken, vreesde Melia.

— Zo rap niet ! We staan op ons recht. Ik ben geboren te Kleit en vader en grootvader en allen in onze familie zijn bezembinders geweest. Elke Kleitenaar dragend aan de ene voet een schoen en aan de andere een kloef, mag vrij rijs snijden tot aan de derde knoop. Ik houd daaraan ; de graaf heeft het zo gezegd. En of dat nu vijf honderd jaar geleden is, of duizend, het blijft een recht.

Karel Vrieling liet zich niet overhalen, om thuis te blijven. Te tien uur stond hij op en duffelde zich warm in een kapmantel en nam een lantaarn. Het was wild weer. Dikke sneeuwvlokken vielen neer.

— Tot straks, zei hij tegen zijn vrouw, die meeging tot bij de deur.

Het was een donkere avond en de wind huilde door het woud. Maar Karel was niet bevreesd.

— Mijn vrouw, Tilde en ik moeten eten en dus valt er te werken, mompelde hij. Ik ben geen houtdief, maar neem wat mijn recht is. En dat mogen de heren niet veranderen. Zij stelen, als ze geld van ons eisen.

Karel haalde nu een kleine, reeds brandende lantaarn van onder zijn vest en zocht naar bomen, die het benodigde rijs konden leveren. Hij zette de lantaarn op een beschutte plaats en begon te snijden. Vlug werkte hij door. 't Leek of er honderd stemmen door

het woud zongen. Nu en dan kraakte een tak en viel er een met een plof naar beneden.

— De boswachters zullen wel warm in hun bed liggen, dacht de bezembinder. Die wandelen toch meestal rond als het zachte nachten zijn. Ze doen liever geen koude op. En allen zijn bang van wildstropers. Ha, nu zouden we, als we ons rijs halen, met pensjagers gelijk gesteld worden.

Spoedig had Karel een voldoende voorraad rijs; hij bond het samen en laadde het op zijn rug.

— Een paar uur slapen, dan bezems binden en overmorgen weer op gang, sprak hij bij zich zelf.

Toen hij aan de zoom van het bos kwam, bleef hij verschrikt staan. Hij hoorde achter zich een vreemd geluid. Het was de wind niet; het leek of iemand klagend schreeuwde. Zou er een ongeluk gebeurd zijn? Misschien met een bezembinder, die ook rijs was gaan snijden? Nog anderen hadden gezegd dat ze zich niet aan het bevel der heren zouden onderwerpen.

Karel bleef staan. Moest hij terug keren en hulp bieden? Hij voelde het toch zijn plicht. Hij legde zijn bussel neer en ging weer in het woud. Hij hoorde het geschreeuw echter niet meer. Zijn lantaarn brandde nog en speurend stapte Karel door een dreef.

— Is daar iemand? riep hij zo luid hij kon, maar alleen de wind antwoordde met zijn gebulder.

Een kwartier slenterde de goedgehartige bezembinder rond. Hij ontdekte niets.

— 't Zal toch de storm geweest zijn, meende hij en keerde naar zijn bundel rijs terug.

Daar ontstelde hij. Een gedaante stond voor hem. Karel stak zijn lantaarn omhoog.

— Ha, het is Vrielink! klonk het. Ge moet van mij niet benauwd zijn.

— Doka! Wat doet gij nu buiten? vroeg Karel, die in de gedaante een oude, zonderlinge vrouw herkende uit de buurt.

Ze woonde alleen in een lemen hut en velen hielden haar voor een heks.

— Hebt ge dat roepen gehoord? vroeg Doka.

— Ja, ik meende dat er iemand gekwetst was en ben gaan zien.

— Ge zult niemand vinden; het is de barones, die zo klaagt.

— Maar Doka, de brave barones is begraven.

— Ik weet het wel. Ik ben ook om een brood geweest. Maar haar ziel heeft geen rust.

— Hoe durft ge dat zeggen van een vrouw die altijd zo goed was voor de armen!

— 't Is juist daarom dat ze niet kan rusten. Nu weet ze ook, wat ik al lang wist. Haar kasteel is gebouwd op de plaats waar eens het hospitaal van Maldegem stond. 't Hospitaal is ons ontnomen en de grond verkocht. Dat is een onrecht. 't Hospitaal moet herbouwd worden. De barones heeft dertig duizend frank gegeven. Ze zal geen rust hebben voor het er staat. O, het

is wreed, zoals ze nu de zieken naar Brugge vervoeren met de ezelskar. De barones klaagt en ze zal nog lang roepen.

— Doka, ga naar bed! raadde Karel Vrielink de oude vrouw aan. Ge zult een ziekte opdoen. We hebben de wind gehoord.

— Neen, neen, ik hoorde de stem in mijn huis en ik moest naar buiten. 't Is de barones die schreeuwt.

— Kom mee!

De oude vrouw gehoorzaamde nu toch. Ze sprak dikwijls over een hospitaal, dat Maldegem vroeger zou bezeten hebben, maar dat door de nalatigheid der beheerders verdween.

— En ja, er kan wel onrecht gebeurd zijn, dacht Karel. Ze willen ons nu ook het recht afnemen om rijs te snijden.

Hij stapte, diep gebogen onder zijn last, naast Doka voort.

— Op zij, op zij! riep hij eensklaps, want hij zag dat een boom uit de dreef geweldig overboog.

Hij duwde Doka weg; er volgde hevig gekraak en de boom stortte neer. Maar ook Karel viel, geraakt door een tak. Hij bleef liggen.

— Vrielink, sta op! zei Doka.

Ze kreeg geen antwoord.

— O, hij is dood! kloeg ze. Ik moet het aan Melia gaan zeggen.

Ze stapte haastig verder en hijgend kwam ze bij

de hut. Melia was opgebleven en luisterde angstig naar de wind. Ze sprong recht, toen er op de deur geklopt werd en deed open.

— Ik ben het, ik, Doka, zei de oude. Uw Karel ligt in de dreef en ik peins dat hij dood is van een vallende tak. Hij spreekt niet meer.

Melia slaakte een gil en begon te wenen.

— Waar ligt Karel? vroeg ze. O, kom mee en toon het me?

Tilde sliep reeds en de moeder dacht er niet aan haar te wekken.

— Alleen kunt ge hem niet dragen en ik heb ook geen kracht meer, sprak Doka. Ik zal Berten roepen en Maarten...

Melia liep al vooruit. Ze moest niet lang zoeken. Ze vond haar arme man en knielde bij hem neer. Ze noemde zijn naam, doch kreeg geen antwoord. Maar Karels gelaat was toch nog warm; en toen de vrouw goed luisterde, hoorde ze de bewusteloze ademen. O, kwamen de helpers nu toch! 't Duurde nog wat eer twee mannen verschenen. Eerst hadden ze de zonderlinge Doka niet willen geloven.

Ze namen Vrielink op en droegen hem naar huis. Melia wies het gelaat met water en azijn. Karel opende even de ogen.

— Wat is er? stamelde hij... O, ja, de boom. Mijn rug doet zeer...

Een der mannen zei, dat hij de dokter zou halen.

De kar vertrok.

Tilde was wakker geworden en daalde van de zolder. Ze verschrok hevige, toen ze vader daar zo bleek zag liggen in zijn bed.

Na een uur kwam de dokter. Hij onderzocht Vrieling een hele tijd en zei toen :

— Hij is erg gewond binnen in de rug. Hier kan hij niet genezen. Hij moet naar het hospitaal te Brugge.

— O, Karel weg doen uit huis ! jammerde Melia.

— Wees tevreden dat hij te Brugge in het Sint-Jansgasthuis voor niets goed kan verpleegd worden, hernam de dokter. Ge moet nu verstandig zijn. Met een zelfje is hij niet te helpen.

— 't Hospitaal moest hier staan ! beweerde Doka, die in de hut was gebleven.

— 't Is hier nu niet en dus zullen we Vrieling naar Brugge laten voeren, hernam de dokter. Ik geef hem iets, waarvan hij tot morgen zal slapen, zonder pijn te voelen.

— En zal Karel te Brugge genezen ? vroeg Melia.

— Dat peins ik wel. Heel zeker kan ik het niet zeggen. Blijft hij hier, dan zou er geen hoop meer zijn. De wonde al buiten is niet groot, maar uw man is van binnen erg gekwetst. Om zeven uur zal de kar hier al zijn.

— De ezelskar, die schokt en daver ! zei Doka. En Maldegem heeft zelf zijn hospitaal gehad.

— Gij met uw dwaze vertelsels, gromde de dokter. Hij vroeg om water en mengde een poeder in het

glas en liet Karel dit uitdrinken. Dan vertrok de geneesheer, nog eens verzekerend dat de gewonde spoedig zou slapen.

Het gekreun hield op, want Vrielink was nu door het poeder bedwelmd. Angstig wachtten Melia en Tilde op de morgen. Zij en Doka zaten te bidden bij de haard. De mannen waren heen gegaan.

— — — — —

't Was al negen uur geworden, toen een huifkar, door een ezel getrokken, voor het hutje stil hield. Een man met grof gelaat stak de deur open. Hij leurde met mossels, maar was ook aangewezen om de arme zieken te vervoeren. De gemeenten Maldegem, Adegem en Sint Laureins hadden het recht, zieken en gewonden kosteloos in het Sint Janshospitaal in Brugge te laten verplegen. Dit gebeurde reeds vele honderden jaren lang. Maar wat een marteling, eer de patienten in het gasthuis waren. Drie uur lang lagen ze op een soort van berrie in een kar, die over de onefsen stenen schokte. De koorts, die hun beving, laaide dan op als vuur. 's Zomers was het onder de huif soms stikkend warm en 's Winters blies de koude wind door de spleten en zelfs door gaten van het zeil. Dikwijls stierven de zieken, door al dat lijden vóór ze te Brugge aankwamen.

— Is Karel gereed? vroeg de mosselman aan Melia.

— Hij ligt in zijn bed; hij kan niet opstaan. O, dat ik hem nu weg moet doen! kloeg de vrouw.

— Ik heb hier het briefje van de burgemeester. En ik mag niet veel tijd verletten. Ik moet vandaag nog naar Filippine om mossels.

— Dat de dokter hem hier kon verzorgen!

— En dan moet de gemeente hem betalen. Dat ziet ge van hier, als het te Brugge niets kost! De heren op het stadhuis zijn voor het profijt. Ha, Karel slaapt nog, vervolgde de mosselman in het bed speurend. Het is best. We zullen hem in de deken draaien. Geef zijn kleren los mee. En help me nu!

Ook Tilde moest de voerman en moeder bijstaan om Vrielink in de kar te dragen.

— Mag ik meerijden naar Brugge? vroeg Melia.

— Neen, neen! gromde de ruwe kerel. Ik hoor niet gaarne al dat geklaag. En ge kunt ginder niets doen! Ze zouden u aan de poort van het hospitaal laten staan.

— Maar ik kan onderweg Karel met zijn hoofd in mijn armen laten rusten.

— Dat is te zwaar voor de ezel. Er rijdt nooit iemand mee.

— O, het is dikwijls hard arm te zijn! jammerde Melia.

— Voor een gewonde bezembinder zullen ze geen stroo leggen op de baan, om de schokken te verzachten. Dat doen ze wel voor een dode barones! spotte de voerman. En nu zijn we weg! vervolgde hij.

— O, Karel. Karel. God beware en geneze u ! riep Melia.

De kar vertrok. Tilde stapte er achter. Het meisje kon nog geen afscheid nemen van vader. Nu en dan zette de ezel er de draf in en het wagentje botste ver-
vaarlijk op de ruwe stenen.

— Rijd toch trager ! Vader zal zo veel afzien van het schokken ! smeekte Tilde.

— Als ge niet achterblijft, sla ik u met de zweep ! dreigde de onbarmhartige mosselman.

Toch bleef het dochttertje de ellendige kar volgen, het marteltuig voor zieken en gewonden. Haar moeder mocht het wel zeggen, dat het soms erg hard was arm te zijn. De overheid betoonde geen deernis met de zieken die niet in staat waren zelf dokter en geneesmiddelen te betalen. Afschuwelijk was dit vervoer en meermalen hadden voorbijgangers tussen de bossen, die de oude weg bezoomden, uit de hospitaalkar gejammer en kreten van pijn gehoord.

De mosselman zat op de voorbank en sliep in. De ezel kende de weg en ook de gewoonten van zijn meester, want na een anderhalf uur bleef hij aan een herberg, het « Halfweghuis » staan. De voerman ontwaakte en sprong van de kar. Hier zou hij een borrel drinken.

— Wel, zijt ge daar nog ! schreeuwde hij tot Tilde.

— O, laat me eens tot bij vader klimmen.

— En hem wakker maken, zodat ik van hier tot Brugge niets hoor dan geklaag !

— Neen, ik zal vader niet wekken.

De voerman gromde nog eens en stapte de herberg binnen ; het deerde hem niet, als hij het lijden van gewonden of kranken verlengde, zijn glas genever moest hij hebben.

Tilde klom op het karretje. Ze hoorde gekreun.

— Vader, zei ze, ik ben hier bij u.

Vrielink was wakker en voelde weer pijn.

— Waar ben ik nu ? vroeg hij.

— In de hospitaalkar.

— Ik wil niet naar Brugge ! hernam de bezembinder heftiger.

— De dokter zei, dat ge anders niet kunt genezen.

— Ik heb dorst ; geef me water !

— Ik ga er om.

Tilde trad de herberg binnen.

— Vader is wakker en heeft dorst, zei ze tot de voerman.

— Ziet ge wel, dat ge hem gewekt hebt.

— Neen... hij was al wakker...

— Is dat een dochttertje van de zieke ? vroeg de waardin.

— Ja. Ze loopt al van Maldegem tot hier mee... Ze mag toch niet in het hospitaal binnen.

— Kind, 'k zal een glas water halen uit de put, sprak de vrouw medelijdend.

— En dan keert ge naar huis terug, hoort ge! beval de mosselman.

— Ik mag toch op de baan lopen als ik wil! Daar hebt gij niets over te zeggen.

— Wat een franke mond! Ge moet niet peinzen dat ge in de kar zult terug rijden!

— Dan keer ik te voet weer.

— Koppigaard! Zal uw vader rapper genezen als ge naast de ezel draaft? En merk ik dat ge van achter aan de kar hangt, dan krijgt ge een trek van de zweep.

Tilde bracht het water naar haar vader. Deze dronk gretig.

— De voerman moet terug rijden naar huis. Ik wil bij moeder zijn! zei Vrieling met matte stem, welke het dochttertje zo vreemd toeklonk.

Het was juist of er iemand anders sprak.

De voerman kwam buiten en joeg Tilde van de kar en zei haar weer dat ze naar huis moest gaan. Hij hoorde dat Vrieling sprak en keek dan onder de huif.

— Ge moet me naar huis brengen, stamelde de bezembinder. Ik wil bij Melia zijn.

— Wel, 't is goed. Ik zal het doen, antwoordde de voerman.

Hij joeg de ezel voort en mompelde:

— Dat ik naar de zieken moest luisteren, de heren zouden me rap mijn postje afnemen. Armen worden te Brugge verpleegd; dat kost de gemeente geen duit.

Hij reed dus voort in de richting van de stad en

Tilde bleef naast de kar. Soms hoorde ze van onder de huif een gil. Dan schreeuwde haar vader van pijn. Het sneed haar door het hart. De voerman zat weer half slapend op de bank. Veel verkeer was er hier niet. Brugge had toen weinig handel en geen nijverheid.

De kar kwam voorbij het kasteel van Male, dat vroeger aan de graven van Vlaanderen toebehoorde. Tilde zag de torens van Brugge. Nog een half uur en vader zou in het hospitaal zijn.

De voerman werd nu helder wakker. Hij moest oppassen; nabij de stad was het toch wat drukker. Hij hoorde achter zich geen gekreun meer en keek om.

— Vrieling, hoe is het? vroeg hij.

Maar de gekwetste antwoordde niet. De voerman boog zich dieper onder de huif. Hij betastte het geelaat. Het was koud.

— Hij is dood geloof ik, zei de man, even ontsteld.

Hij liet de ezel stil staan en klom van de bank onder het zeil. En ja, toen zag hij dat Vrieling bleek was en hij kon geen adem meer horen.

— Dat is wat anders, mompelde de voerman. Ik weet wat me te doen staat.

Hij joeg de ezel op en de kar botste weer voort. Tilde kon ze niet meer bijhouden. Toch volgde ze nog. De kar reed door de Kruispoort en de voerman hield voor een bakkerswinkel stil. Hij kocht er een boterkoek, beet er een stuk af en klom weer onder de huif.

Hij duwde de dode enige kruimels in de mond en stak hem de rest van de koek in de rechterhand.

Als een zieke reeds stierf buiten het grondgebied van Brugge, nam men in het hospitaal het lijk niet meer aan en moest de voerman het terug brengen naar Maldegem. Dan kreeg hij ook geen betaling van het gasthuis. Overleed de kranke echter op het gebied der stad, dan aanvaarde het hospitaal de dode wel en liet hem begraven. Aan de voerman werd het loon uitbetaald.

Vrieling was gestorven op het gebied van Sijsssele of Sint Kruis. En dus had de voerman moeten terug keren. Maar hij wilde zijn veertien stuivers ontvangen en in het hospitaal zijn bekomste eten en drinken aan boterhammen en bier, zoals de voorwaarden luiden. En daarom had hij een grove list verzonnen. Hij zou nu beweren dat Vrieling aan de Kruispoort nog leefde en van honger had geklaagd. En daarom kocht de voerman een boterkoek voor hem. Vrieling at er van, maar dat was hem zeker slecht gekomen, dat hij zo kort daarop stierf.

— En ik kan de winkel aanwijzen, als ze me niet geloven, mompelde de bedrieger. Ik zal me heel verwonderd tonen als de broeders Vrieling uit de kar nemen en zien dat hij dood is en zeggen, dat hij aan de Kruispoort nog leefde.

De voerman had in de winkel even moeten wachten.

En nu hij van onder de huif terug keerde, stond Tilde daar weer.

— Maak u voort ! snauwde de ruwe kerel.

— Ik hoor vader niet meer ! kreet het meisje. Waarom zijt ge onder de wijte geweest ? Is hij dood ?

— Maar neen, neen !

— Ik wil hem zien !

Ze klom op de kar. Enige mensen bleven staan en de voerman durfde het kind nu niet terug duwen. Tilde kroop onder het zeil.

— Vader ademt niet meer... en hij is al koud ! gilte ze.

— Maar dat kan niet zijn. Hij heeft daar juist van honger geklaagd en ik heb een boterkoek voor hem gekocht en hij heeft er in gebeten, loog de voerman.

Tilde schreide luid en de mensen vroegen wat er gebeurd was. Een rijtuig dat door de poort was genaderd, stopte. Een priester, die de samenscholing zag, stapte uit.

— Is er een ongeluk gebeurd ? vroeg hij.

Het was pastoor Andries van Middelburg, die te Brugge moest zijn. Wel, dat is de hospitaalkar van Maldegem, vervolgde hij.

Hij keek naar binnen. Tilde kende hem en schreide :

— O, mijnheer de pastoor, vader is dood.

De voerman wilde mijnheer Andries ook zijn leugens wijs maken. De priester zegende de overledene en zei :

— Rijd voort naar het hospitaal.

Hij nam Tilde in zijn koets en trachtte haar te troosten.

Bij de Onze Lieve Vrouwekerk verrees het oude gasthuis, dat al zoveel eeuwen kranken had geherbergd. Enige broeders haalden de dode uit de kar. De voerman vertelde nogmaals zijn leugens.

— Geef hem zijn loon, zei pastoor Andries, die ook genaderd was. Laat een dokter onderzoeken of de gewonde werkelijk gestorven is.

Dit bleek het geval. De brave pastoor van Middelburg, zou zijn boodschappen in de stad op een andere dag doen. Hij wilde zich nu met de arme bezembinder bemoeien. In het hospitaal stonden altijd enige doodskisten gereed. Heer Andries kocht er een. Hij liet Vrieling daarin naar Maldegem vervoeren. Hij reed met Tilde vooruit. Het was een droevige taak, die hij op zich nam. Hij moest Melia vertellen dat Karel gestorven was en men straks de dode zou brengen. De goedhartige priester troostte de weduwe en gaf geld voor de begrafenis en ook om in de eerste tijd levensmiddelen te kopen. De oude Doka kwam in de hut en sprak nu tot heer Andries over het hospitaal, dat vroeger op het gebied van het kasteeltje stond. De pastoor luisterde aandachtig. En die overlevering trof hem. Er moest toch een reden voor zijn, dat de zieken van Maldegem kosteloos in het Sint Janshospitaal te Brugge verpleegd mochten worden.

Toen heer Andries naar Middelburg terug reed, zei hij bij zich zelf :

— Vandaag heeft het me diep getroffen, welk een marteltuig die hospitaalkar van Maldegem is. Ik wil die ganse kwestie eens goed onderzoeken.

III.

Mijnheer Andries hield woord. Hij deed een lang onderzoek en ontdekte de vergeten geschiedenis van Maldegems hospitaal.

Arnold van Maldegem, een edelman en kanunnik te Doornik, had in de jaren 1200 te Maldegem een hospitaal gebouwd en gaf het met landerijen aan de beheerders van het Sint Janshospitaal te Brugge, die er zorg zouden voor dragen. In dat hospitaal mochten de arme zieken van Maldegem, Adegem en Sint-Laurens, kosteloos verpleegd worden. Gedurende enige eeuwen ging dit goed, maar toen lieten de beheerders te Brugge het Maldegems hospitaal vervallen, al ontvingen ze de inkomsten der landerijen.

De gebouwen waren in 1600, zeker ook door oorlogen, in zulk een slechte staat, dat er geen patienten meer konden verblijven. Er werd een hoeve van ge-

maakt en de pachter had tot plicht, de zieken naar het Sint Janshospitaal te vervoeren. Nadien werden hoeve en land verkocht en verrees op die plaats een kasteel. De gemeente zorgde voor het vervoer der zieken en we weten nu hoe dit geschiedde.

Maar dat was toch de bedoeling niet geweest van de edelmoedige kanunnik Arnold. Waar zou zijn testament gebleven zijn?

Pastoor Andries zocht er naar en eindelijk werd het in de archieven van het bisdom Doornik gevonden. De heer Andries vroeg nu in naam der gemeenten Maldegem, Sint Laureins en Adegem, aan de Brugse burgerlijke Godshuizen, die ook Sint Janshospitaal beheerden, teruggave van Maldegems gasthuis. De kwestie kwam voor de rechtbank. Met het testament kon pastoor Andries door een advocaat laten bewijzen, wat kanunnik Arnold voor zijn stichting nagelaten had. En die bezittingen waren aan het Sint Janshospitaal gekomen.

Zeven jaar lang bleef het geschil voor de rechtbank van Brugge hangen. In 1864 werd een minnelijke schikking getroffen. De burgerlijke Godshuizen van Brugge betaalden aan Maldegem 290.755 frank, aan Adegem 77.000 frank en aan Sint Laureins 68.000 fr.

Baron Pecsteen schonk de grond voor het nieuw hospitaal. Het kasteel dezer familie stond immers op de plaats van het vroeger gasthuis. Zo wilden die edelmoedige eigenaars meewerken tot herstel van een on-

recht, waaraan zij toch geen schuld hadden, al hebben bijgelovige lieden lange tijd beweerd, dat de ziel der barones in het woud over dat onrecht kloeg.

Op 22 April 1868 werd in tegenwoordigheid van kanunnik Andries en baron Pecsteen de eerste steen gelegd van het nieuw hospitaal, dat in 1871 voltooid was, tot grote vreugde der bevolking. De ezelskar moest niet meer rijden. Met het geld van barones Pecsteen bouwde men een gesticht voor oude lieden. Doka kreeg er een plaatsje en was gelukkig.

Als men van Eekloo Maldegem nadert, ziet men rechts van de baan, even vóór men de kom bereikt, het hospitaal waarvan we hier de merkwaardige geschiedenis vertelden.

— — — — —

Toen het hospitaal gebouwd werd was Tilde reeds een en twintig jaar. Ze had haar moeder flink geholpen om het brood te verdienen. Ze maakten toen geen bezems meer en ze hadden dus geen last van de nieuwe bepaling over het rijs. Ze gingen na vaders dood dichter bij het dorp wonen en zetten, geholpen door pastoor Andries, een winkeltje op. Tilde leerde ook flink naaien en vervaardigde kleren voor veel klanten.

Later trouwde ze met een kleermaker en ze kregen een bloeiende zaak.

Adegem ligt nabij de grote baan, tussen Eekloo en Maldegem en Sint Laureins bij de Nederlandse grens.

EINDE.

De heer Victor Delille, de bekende letterkundige te Maldegem, heeft ons het eerst de geschiedenis van het hospitaal verteld. Hij behandelde deze geschiedenis ook in zijn boek : « De Stem uit het Woud », waarin men veel over het merkwaardige Maldegem kan lezen.

Maldegem ligt tussen Gent en Brugge, drie uur gaans van de laatste stad, maar nog in Oost-Vlaanderen. Na een half uur wandelen in Noordelijke richting komt men te Stroobrugge, aan de Nederlandse grens. De baan loopt voort over Eede naar Aardenburg, Draaibrug en Breskens en de trein met Gent en Brugge.

Maldegem telt nog twee andere parochies : Kleit en Donk.

Mevrouw Courtmans, de bekende Vlaamse schrijfster, heeft te Maldegem gewoond en ligt er begraven. Een straat is naar haar genoemd. Ze schreef onder meer over de Kleitse bezembinders, haar prachtig boek : « Het geschenk van de Jager ». Ook andere romans spelen in deze streek.

Dat Adegem en Sint Laureins ook schadeloos werden gesteld voor het verdwenen hospitaal, komt door dat deze dorpen vroeger tot het gebied van Maldegem behoorden en toen ook genoten van Arnold's stichting.

Het volgende boekje heet :

DE VEEDIEVEN VAN HET RODE DAL.

Bill More en de veedieven van het Rode Dal. Een geweldige strijd, die slechts uitgevochten is als de laatste man bezweek.